

online comics.

As the editors point out in the Introduction, this contribution to studies on Schulz and *Peanuts* “serves in part as a manifesto for some of the myriad things that we can do with *Peanuts*” (6). It is easy to conclude that the collection under consideration certainly succeeds in this endeavour, presenting an impressively broad interdisciplinary examination of *Peanuts* and so much that is connected to this masterpiece of American newspaper comic strips. There is perhaps no better evaluation of Schulz’s strips than the one offered by Umberto Eco, as quoted in Segrave’s chapter: “In the next strip he will continue to show us, in the face of Charlie Brown, with two strokes of his pencil, his version of the human condition” (88). This valuable volume of essays on Schulz’s work reminds us of the importance of going back repeatedly to those deceptively simple strokes of the pencil in search of the new insights they can still hold for us.

References

- Eco, Umberto. 1985. On “Krazy Kat” and “Peanuts”. Trans. William Weaver. *New York Review of Books*. <<http://www.nybooks.com/articles/archives/1985/jun/13/on-krazy-kat-and-peanuts/>> (accessed 8 December 2020).
- Laux, Cameron. 2018. Good Grief!: The Beguiling Philosophy of Peanuts. <<https://www.bbc.com/culture/article/20181112-good-grief-the-beguiling-philosophy-of-peanuts>> (accessed 5 December 2020).
- Lee, Peter W. Y. 2019. *Peanuts and American Culture: Essays on Charles M. Schulz's Iconic Comic Strip*. Jefferson: McFarland & Company.

Jezični razvoj i škola

Katarina Aladrović Slovaček. 2019. *Od usvajanja do učenja hrvatskoga jezika*. Zagreb: Alfa d. d. 220 str. ISBN: 978-953-364-149-2.

Gordana Čosić

Hrvatski jezik dvadeset četvrti je službeni jezik Europske unije. Iako po broju govornika (otprilike sedam milijuna ljudi) pripada manjinskim jezicima, našao se u društvu velikih svjetskih jezika poput engleskoga, njemačkoga ili francuskoga. Na sadržajima školskoga predmeta Hrvatski jezik učenike se nastoji opismeniti na gramatičkoj, pravopisnoj, leksičkoj i stilskoj razini, kroz njih stječu prva čitalačka iskustva, a na odabranim književnim i drugim predlošcima uče o svijetu u kojem živimo. Uvod je to u knjigu Katarine Aladrović Slovaček *Od usvajanja do učenja hrvatskoga jezika*. Aladrović Slovaček svoj je znanstveni istraživački rad posvetila istraživanju hrvatskoga jezika kao nastavnoga predmeta i funkcionalnom opismenjavanju učenika tijekom učenja hrvatskoga jezika u školi. Nastoji demistificirati složeno učenje hrvatskoga jezika kako bi on postao predmet koji učenici rado uče i kroz koji uspješno usvajaju komunikacijske jezične vještine. Cilj je učenja hrvatskoga jezika „imati zadovoljne i komunikacijski osposobljene učenike danas, a sutra djelatnike u različitim profesijama i zanimanjima“ (24). Autorica knjigom zaokružuje spoznaje do kojih je došla u

svojim prijašnjim istraživanjima.

Knjiga je podijeljena u dva dijela. U prvom dijelu Aladrović Slovaček najprije donosi vrijedan teorijski okvir koji služi kao znanstveno polazište njezinim istraživanjima i tvrdnjama da je hrvatski jezik moguće funkcionalno usvojiti i tijekom učenja u školi uspješno razviti jezične vještine svih četiriju jezičnih djelatnosti: slušanja, govorenja, čitanja i pisanja. Prvi dio knjige sadrži pet poglavlja: „Uvod“, „O usvajanju jezika“, „Rani jezični razvoj“, „O jezičnim kompetencijama i učenju hrvatskoga jezika“ i „Jezični i izvanjezični čimbenici usvajanja i učenja hrvatskoga jezika“. Drugi dio knjige prikaz je istraživanja o jezičnim kompetencijama i vještinama djece mlađe školske dobi.

Autorica polazi od jezičnih teorija o usvajanju jezika (bihevioristički pristup, nativistički pristup, kognitivistički pristup, konekcionistički pristup i teorija upravljanja i vezanja te funkcionalistički pristup). Najprije ih prikazuje kroz njima svojstvena stajališta, ističući one točke za koje smatra da bi mogle biti dobra spona i polazište današnjim znanstvenim istraživanjima. Vrijednost knjige je u tom što Aladrović Slovaček ne zanemaruje važnost i značaj tih ranijih istraživanja, ali ni znanstvenika koji se danas bave istraživanjem dječjega jezika, nego se njihovim spoznajama koristi kako bi istaknula važnost kontinuiranoga istraživačkoga rada koji dovodi do novih znanstvenih spoznaja. Autorica potom donosi pregled metodologije istraživanja dječjega jezika u usvajanju jezičnih sadržaja. U prikazu jezičnih djelatnosti polazi od pojašnjenja da je sposobnost prirodna, urođena osobina, a vještina naučena osobina. „Poticanje jezičnih djelatnosti u nastavi ističu mnogobrojni lingvisti i metodičari smatrajući ih temeljnim zadaćama nastave hrvatskoga jezika u ranome učenju i poučavanju hrvatskoga jezika“ (38). U tom prikazu ističe jednakomjeran razvoj svih četiriju jezičnih djelatnosti tijekom osnovnoškolskoga obrazovanja, na čem je, konačno, utemeljen i novi kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik. Prilaže pregled istraživanja u svim četirima jezičnim djelatnostima, kao i rezultate standardiziranih testova, primjerice, čitalačke pismenosti u kojima analizira hrvatsku situaciju u svjetskim okvirima. Dotiče se i problema čitanja hrvatskih učenika, stavova prema čitanju te donosi jezične analize obveznih lektirnih djela u početnom opismenjavanju hrvatskih učenika.

Nakon teorijskoga uvoda, autorica donosi pregled ranoga jezičnoga razvoja djeteta: od predjezične do jezične faze uvažavajući pri tom sve aspekte toga razvoja: fonološku, morfološku, sintaktičku, semantičku, leksičku te usvajanje prenesenoga značenja. Navodi istraživanja autora koji smatraju da usvajanje jezika završava oko djetetove šeste godine (Karmiloff-Smith, Nelson, McNeil, McShane, Kovačević). Malobrojni autori ipak smatraju da se ovladavanje jezikom nastavlja i u školskoj dobi. U tom razdoblju dijete jezik usvaja izvaninstitucionalno te je njegovo izražavanje ispunjeno osjećajem ugone, spontanošću, radošću, a jezik usvaja brzo i bez napora zbog potrebe sporazumijevanja s okolinom. Dolaskom u školu dijete postaje plurilingvalno (organski idiom, standardni jezik, strani jezik koji uči u školi), a međujezično polje koje se stvara u kontaktu s različitim idiomima utječe na učenje materinskoga jezika.

U poglavlju „Usvajanje jezika u obrazovnome kontekstu“ autorica navodi, pozivajući se na Brunera, da škola razvija uporabu jezika i time olakšava kognitivni razvoj djeteta. Ističući status hrvatskoga jezika u obrazovnim dokumentima, *Nastavnom planu i programu* (2006), *Nacionalnom okvirnom kurikulumu* (2010) i *Kurikulumu nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne i srednje škole* (2019), ističe nesuglasje koje postoji između sustava,

sadržaja, prakse i učenika. Da bi dijete usvojilo neki apstraktan sadržaj, ono za njega mora biti razvojno spremno. Na temelju prethodnih i svojih istraživanja prikazuje najčešća odstupanja u pisanim radovima učenika i govoru u odnosu na standardni jezik.

Poglavlje „O jezičnim kompetencijama i učenju hrvatskoga jezika“ dijeli jezične kompetencije na lingvističku i komunikacijsku kompetenciju i opisuje njihov status u obrazovnom kontekstu. Autorica ističe kako se pri poučavanju materinskoga jezika u hrvatskim školama ne potiče dovoljno razvoj komunikacijske sposobnosti. U ovom dijelu iznosi se cjelovit prikaz razina usvajanja materinskoga jezika: leksičke, gramatičke, semantičke, fonološke, ortografske i ortoepske razine. „Suvremenom je društvu potreban čovjek koji će uz radne kompetencije imati razvijene i jezične kompetencije da bi svijet svoje unutrašnjosti mogao izraziti, kako bi mogao komunicirati i stvarati odnose“ (82). Materinski jezik temelj je za svladavanje svih sadržaja.

U zadnjem poglavlju prvoga, teorijskoga dijela knjige, „Jezični i izvanjezični čimbenici usvajanja i učenja hrvatskoga jezika“, autorica navodi da su ti čimbenici dijalekt, udžbenici za Hrvatski jezik, mediji, učitelj i njegova motivacija te kreativnost u učenju hrvatskoga jezika. Svi oni utječu na proces usvajanja i učenja jezika.

U drugom dijelu knjige autorica donosi sveobuhvatno istraživanje o jezičnim kompetencijama i vještinama djece mlađe školske dobi. Istraživanje je provedeno na uzorku učenika od prvoga do šestoga razreda osnovne škole (od sedme do dvanaeste godine života). Željelo se odgovoriti na pitanje kako djeca u konkretnoj misaonoj fazi ovladavaju pojedinim jezičnim razinama: fonološkom, morfološkom, sintaktičkom, leksičkom, pravopisnom i diskursnom. Rezultati su pokazali da je potrebno mijenjati načine rada u nastavi hrvatskoga jezika kako bi učenici usvojili sadržaje nastavnoga predmeta, a pogotovo one apstraktne sadržaje kao što su pravopis i gramatika.

Na kraju knjige Katarina Aladrović Slovaček ističe da su nužne promjene u obrazovnom sustavu te da su one potrebne u sadržaju, njegovu rasporedu, ali i načinu poučavanja. Da bi se ostvarili ishodi učenja, sadržaji moraju biti usklađeni s psihokognitivnim sposobnostima. Autorica prilaže i opsežan popis literature koji je sam po sebi značajan doprinos svima koji žele istraživati različite aspekte teme o kojoj je pisala. Utemeljena na znanstvenim teorijama i spoznajama, potkrijepljena provedenim istraživanjima, koncipirana kao organizirana cjelina iz koje izranja svijest o usvajanju i poučavanju hrvatskoga jezika, knjiga *Od usvajanja do učenja hrvatskoga jezika* nezaobilazan je udžbenik studentima, priručnik učiteljima te znanstvena podloga budućim istraživanjima.